

СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

CURRENT STATUS AND DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF THE PHYSICAL EDUCATION SYSTEM IN INSTITUTIONS WITH SPECIFIC LEARNING CONDITIONS

У статті розглянуто сучасний стан та напрями удосконалення системи фізичного виховання у закладах зі специфічними умовами навчання. Розуміючи у повному обсязі сучасні реалії життя, треба усвідомлювати, що забезпечення високого рівня розвитку фізичного виховання курсантів у закладах зі специфічними умовами навчання є необхідним. Умови сучасності вимагають застосування нових підходів та методик при організації фізичної підготовки майбутніх працівників поліції. Державна політика у галузі фізичної культури і спорту потребує особливих підходів до фізичної підготовленості деяких категорій державних службовців, одними із яких є працівники Національної поліції України. Проаналізовано причини, які заважають якісному навчанню та наведено рекомендації до поліпшення навчального процесу. Визначено, що професійна підготовка кадрів для Національної поліції України потребує постійного оновлення та вдосконалення. Аналіз специфіки службової діяльності підрозділів Національної поліції України дає підстави зауважувати, що сучасний працівник зобов'язаний володіти не лише знаннями законодавчого блоку, а й розвиненими фізичними якостями та сформованими вміннями і навичками застосування поліцейських заходів примусу. Більше того, рівень фізичної підготовки є однією із тих складових, що підлягає оцінці при прийнятті громадян на службу до поліції та на навчання до закладів вищої освіти МВС України. Зазначене вимагає оновлення методичного забезпечення освітнього процесу. Оскільки забезпечити необхідний рівень фізичної підготовки достатньо складно враховуючи сучасні умови навчання, актуальність даного питання завжди була в пріоритеті, але сучасні умови роблять цю проблему ще більш важливою. Методами дослідження статті був системний аналіз, теоретичний аналіз, а також узагальнення науково – методичної літератури.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична підготовка, правоохоронці, заклад зі спе-

цифічними умовами навчання, професійна діяльність, фізичні якості.

The article examines the current status and directions for improvement of the physical education system in institutions with specific learning conditions. Fully understanding the modern realities of life, one must realize that ensuring a high level of development of physical education of cadets in institutions with specific learning conditions is necessary. Modern conditions require the use of new approaches and methods in the organization of physical training of future police officers. State policy in the field of physical culture and sports requires special approaches to the physical fitness of some categories of civil servants, one of whom is the National Police of Ukraine. Reasons that hinder quality education are analyzed and recommendations for improving the educational process are given. It was determined that the professional training of personnel for the National Police of Ukraine needs constant updating and improvement. The analysis of the specifics of the service activities of the units of the National Police of Ukraine gives reason to note that a modern employee is obliged to possess not only knowledge of the legislative block, but also developed physical qualities and developed abilities and skills in the application of police coercive measures. Moreover, the level of physical training is one of those components that is subject to assessment when accepting citizens for police service and for training at higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. This requires updating the methodological support of the educational process. Since it is quite difficult to ensure the required level of physical training given the modern conditions of education, the relevance of this issue has always been a priority, but modern conditions make this problem even more important. The research methods of the article were system analysis, theoretical analysis, as well as generalization of scientific and methodical literature.

Key words: physical education, physical training, law enforcement officers, institution with specific training conditions, professional activity, physical qualities.

УДК 796.06

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/58.2.12>

Марков Р.А.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кириченко А.В.,

ст. викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства одним із головних завдань держави є вдосконалення системи фізичного виховання молоді. Оскільки багато прийнятих в Україні законів та нормативних актів спрямовані на швидке та ефективно реформування системи вищої освіти. У зв'язку з великою потребою якісного рівня фізичної підготовки працівників поліції, в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, викладачі повинні приділяти велику увагу фізичній підготовці та витримці майбутніх правоохоронців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій:

Для розуміння рекомендацій щодо вдосконалення системи фізичних знань курсантів необхідно поглянути на це з основних позицій концепції системи функціонування П. К. Анохіна. Дана теорія охоплює роль рухової функції в природних процесах людського організму, які забезпечують нормальну ефективну роботу. Аналіз характеру професійної діяльності різних спеціальностей показав, що для кожного фахівця існує лише один хороший спосіб створити метод, який дозволяє ефективно та надійно здійснювати професійну діяльність

протягом певного періоду часу. Отже, елементи системи професійної діяльності правоохоронців є кінцевим результатом, відмінним від конкретної професійної діяльності [6, с. 66].

На сьогоднішній день у практиці фізичного виховання і спорту вживаються багатоманітні навчальні техніки, що допомагають швидко засвоїти техніки виконання фізичних вправ, а також підвищувати рівень розвитку рухових якостей. Технічні засоби термінової інформації є найперспективніші у цьому напрямі. В. С. Фарфелем простежив метод, який допомагає отримувати інформацію про параметри руху з метою їх удосконалення терміново.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми: Змістовий аналіз традиційної системи фізичного виховання курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання продемонстрував, те що, традиційна навчальна програма, яка готує майбутніх правоохоронців, не повною мірою відповідає сучасним вимогам, не має системного характеру та не зважає на специфічні ознаки подальшої професійної діяльності. Вітчизняні та зарубіжні технології навчання, педагогічного та медичного контролю, професійно-прикладної фізичної підготовки не знаходять свого практичного застосування [8, с. 127].

Результати багаторічного дослідження припустили, що для кожної юридичної спеціалізації фігурує лише один оптимальний фактор системостворення, що дає можливість максимально ефективно виконувати завдання. У разі поділу студентів на певні групи: цивільні юристи, юристи правоохоронних органів та військові юристи дозволить їм вийти на новий рівень якіснішої професійної підготовки [9, с. 296].

Мета статті: проаналізувати сучасний стан та методи удосконалення системи фізичного виховання у закладах зі специфічними умовами навчання для того, щоб забезпечити належний рівень фізичної підготовки, знань, умінь та навичок майбутніх правоохоронців.

Виклад основного матеріалу. Сучасна професійна діяльність майбутніх фахівців у закладах із специфічними умовами навчання, є дуже багатогранною та багатоаспектною. Вказана діяльність встановлює жорсткі вимоги щодо рівня професійної підготовки та професійно важливих властивостей. Зазначені вимоги обумовлюються різноманітністю юридичних спеціальностей, серед них можна виділити правоохоронний напрямок діяльності та ускладнення соціально-політичної ситуації в країні, особливо в період війни в нашій країні. Так, актуальність теми дослідження ще більш підсилюється з наявним зростом випадків професійного вигорання. Підкреслюючи зазначене, зауважимо, що навчання у закладах вищої освіти системи МВС України, дійсно має свою специфіку,

тому нашій державі потрібно більш якісна та глибока підготовка майбутнього фахівця [1, с. 135].

Сьогодні спостерігається позитивна тенденція у напрямку якісної зміни системи професійної освіти курсантів у закладах вищої освіти з особливими умовами навчання, сектору безпеки і оборони України. Слід акцентувати увагу, що в освітній процес вищезазначених представників активно включаються нові педагогічні методики, технології, які базуються на останніх досягненнях військової науки і техніки, а також використовують досвід бойових дій. Окрім цього, програми підготовки майбутніх офіцерів тактичного рівня, а також офіцерів оперативного-тактичного рівня забезпечують використання стандартів окремих складових НАТО (інших прогресивних світових стандартів) в системі професійної освіти (підготовки) представників інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ), що забезпечує їх готовність до виконання завдань за певним призначенням [2, с. 60].

Певні юридичні спеціальності мають особливі вимоги до абітурієнта. Тому кожен з них має оволодіти уміннями та навичками, які існують тільки в даній сфері діяльності. Для юристів у сфері правоохоронних органів (слідчий, оперуповноважений карного розшуку, служби безпеки, податкової та митної служб, військові юристи) першочергову роль має професійна придатність до обраної професії, а саме сумісність з людиною фізичних, психічних, інтелектуальних і моральних якостей з об'єктивними вимогами професії. Цим підтверджується потреба особливого підходу до підготовки майбутніх правоохоронців з рахуванням об'єму їх роботи, особливо на рівні вищої освіти.

Тому, перед тим як почати детальне дослідження аспектів удосконалення системи фізичного виховання в закладах зі специфічними умовами навчання, зазначимо, що аналіз нормативно-правових актів, що стосуються основ організації, розвитку та управління фізичною культурою та спорту в Україні, а саме Закони України «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», свідчать, що фізичне виховання курсантів є невід'ємною частиною вищої гуманітарної освіти і регламентується базовим навчальним планом [3, с. 112]. Цей план характеризує мінімально обов'язковий рівень рухового режиму та фізичної підготовленості курсантів на всіх етапах навчання [4, с. 143].

Згідно нормативних документів Міністерства внутрішніх справ, спеціальна фізична підготовка майбутніх слідчих є невід'ємною частиною підготовки і включає такі частини навчального процесу:

- фізичну підготовку, а саме гімнастику, легку атлетику, рукопашний бій, подолання смуги перешкод ;
- виконання нормативів з фізичної підготовки для дівчат та хлопців [5, с. 5].

Беручи до уваги військових юристів простежимо, що державні вимоги щодо рівня їх фізичної підготовленості передбачають наявність високої військової підготовки. Безперечно, важливу роль у вирішенні проблеми підвищення якості підготовки майбутніх правоохоронців відіграє фізично-прикладна підготовка (ФПП), головним завданням якої є розвиток психофізіологічних цілей, що відповідають зростаючим вимогам у конкретній роботі або освітній діяльності. У науково-методичній літературі їх називають «критеріальними», тобто відносять до професійних стандартів.

Для розуміння рекомендацій щодо вдосконалення системи фізичних знань курсантів необхідно поглянути на це з основних позицій концепції системи функціонування П. К. Анохіна. Дана теорія охоплює роль рухової функції в природних процесах людського організму, які забезпечують нормальну ефективну роботу. Аналіз характеру професійної діяльності різних спеціальностей показав, що для кожного фахівця існує лише один хороший спосіб створити метод, який дозволяє ефективно та надійно здійснювати професійну діяльність протягом певного періоду часу. Отже, елементи системи професійної діяльності правоохоронців є кінцевим результатом, відмінним від конкретної професійної діяльності [6, с. 66].

На сьогоднішній день у практиці фізичного виховання і спорту вживаються багатоманітні навчальні техніки, що допомагають швидко засвоїти техніку виконання фізичних вправ, а також підвищувати рівень розвитку рухових якостей. Технічні засоби термінової інформації є найперспективніші у цьому напрямі. В. С. Фарфелем простежив метод, який допомагає отримувати інформацію про параметри руху з метою їх удосконалення терміново.

Авжеж, користування засобами термінової інформації суттєво збільшить якість підготовки курсантів. Через те, у закладах вищої освіти мають бути впроваджені специфічні засоби, методи будови навчання, що можуть допомогти швидкій адаптації організму до специфіки професійної діяльності у майбутньому [7, с. 286].

Якщо говорити про кандидата на навчання, то можна сказати, що конкурс фізичної майстерності для вступу до навчального закладу – не остання частина фізичної підготовки поліцейського. Для працівників, призначених на посади в територіальних підрозділах поліції, фізична підготовка залишається лише в рамках службової підготовки, а весь період навчання формується для підготовки курсантів і розвитку відповідних фізичних навичок. Можемо зауважити, що поліцейська підготовка повно та вміло реалізує принципи та вимоги, які сьогодні висувуються до поліцейських, особливо за рівнем фізичної форми. На це є кілька причин:

1) Навчання працівників правоохоронних органів здійснюється за старими принципами,

критеріями та систематичними рекомендаціями, а діяльність у нових умовах.

2) Неналежна підготовка працівників правоохоронних органів (фізична, спеціальна, психологічна чи професійно-прикладна);

3) Незбіжність рівня підготовки з Європейським;

4) Недоліки у виборі професії молоді до правоохоронних органів;

5) Неналежний рівень мотивації до розвитку фізичних особливостей;

6) Недостатня обізнаність курсантів.

Для вдосконалення фізичного виховання майбутніх правоохоронців важливим є впровадити комплексну систему фізичного виховання з особливим підходом до їх професійної діяльності та використанням сучасних технологій для навчання. Ця методика навчання надасть змогу зменшити строки соціальної, психологічної, фізичної адаптації курсантів до специфіки майбутньої роботи та особливостей навчання.

Безсумнівно, фізичну підготовку у закладах зі специфічними умовами навчання опрацьовують як навчальну дисципліну, яка є спортивною діяльністю, а також навчальною дисципліною, спрямованою на реалізацію соціального завдання – підготовку всебічно розвиненої індивідуальності, що має гарне здоров'я, потрібну фізичну підготовленість і відповідає бажаним вимогам [9, с. 296]. Говорячи про ЗВО МВС України, то фізичне виховання майбутніх поліцейських переважно відбувається в межах навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка», яка входить до частини типового навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра (за спеціальністю «Право» та «Правоохоронна діяльність»), затвердженого Міністром внутрішніх справ України.

До того ж, потрібно підкреслити, що навчальна дисципліна обумовлена державним замовленням та потребою належного рівня фізичної підготовки майбутнього правоохоронця. Проте як напрям підготовки поліцейських, фізичне виховання зводиться до вивчення обмеженої кількості рухових дій.

Взявши до уваги, висловлювання Анісімова Д.О.: «Для досягнення дієвості завдань поліцейським необхідно володіти навичками різноманітних видів спорту, особливо таких, що пов'язані з прийомом боротьби або рукопашного бою, постійно вдосконалювати свої вміння та навички. Задля удосконалення рівня фізичної підготовки працівників правоохоронних органів, галузь фізичної культури постійно розвивається, удосконалюються прийоми існуючих видів спорту, з'являються нові види» [10, с. 271].

Висновки. На нашу думку, саме вузькоспрямованість такої дисципліни є проблемою фізичного виховання курсантів ЗВО МВС України. Тому, можемо зробити висновок про те, що основними

шляхами розвитку занять з фізичної підготовки є: постійне оновлення змісту дисципліни з метою більш повного забезпечення потреб фахівців, в тому числі і майбутніх; введення нових дисциплін та формування у курсантів професійних та соціально-особистісних якостей. Фахова підготовленість працівників поліції є вирішальним чинником якості правоохоронної діяльності, забезпечення законності при охороні правопорядку, протидії злочинності, захисту суверенітету та територіальної цілісності України.

Для удосконалення процесу фізичної підготовки майбутніх правоохоронців необхідно розробити комплексну систему фізичного виховання з диференційованим підходом до юридичного фаху та використанням сучасних технічних засобів навчання. Дана технологія навчання дозволить значно скоротити терміни соціально-психологічної і фізичної адаптації студентів до особливостей навчання та специфіки професійної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Самбор М. Професійна підготовка у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України зі специфічними умовами навчання. *Матеріали міжнародної-практичної конференції*. С. 132-135
2. Забора А., Соколов О., Шевченко Т., Хацаюк О. Актуальні напрями удосконалення системи фізичної підготовки слухачів та курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Харківський національний університет внутрішніх справ*. 2022. Ст. 59-70.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 року № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
4. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 року № 3808-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80.
5. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 року № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
6. Завидівська Н. Особливості вдосконалення системи фізичного виховання студентів у контексті нового закону про вищу освіту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2015. Вип. 11. С. 65-69.
7. Заплатинська О. Б. Удосконалення системи підготовки у закладах із специфічними умовами навчання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. № 2. С. 284-288.
8. Миргород Д. О. Стан та перспективи удосконалення системи фізичного виховання правознавців. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2015. № 2. С. 124-127.
9. Носко М. О. Удосконалення здоров'я-збережувальної системи показ класної та позаурочної роботи з фізичного виховання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 143. С. 291-299.
10. Анісімов Д. О. Застосування фізичної сили як складова особистої безпеки поліцейського: шляхи вдосконалення. *Молодий вчений*. 2020. № 2 (78). С. 270-272.